

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 7ης Ιουνίου 2007*

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-222/05 έως C-225/05,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 17ης Μαΐου 2005, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Μαΐου 2005, στο πλαίσιο των δικών

J. van der Weerd,

Maatschap Van der Bijl,

J. W. Schoonhoven (C-222/05),

H. de Rooy sr.,

H. de Rooy jr. (C-223/05),

Maatschap H. en J. van 't Oever,

Maatschap F. van 't Oever en W. Fien,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

B. van 't Oever,

Maatschap A. en J. Fien,

Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf,

H. Koers,

Maatschap K. en G. Polinder,

G. van Wijhe (C-224/05),

B. J. van Middendorp (C-225/05)

κατά

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, Ε. Juhász, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský (εισηγητή) και Τ. von Danwitz, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Μ. Poiares Maduro
γραμματέας: Μ. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 7ης Δεκεμβρίου 2006,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl και J. W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder και G. van Wijhe, εκπροσωπούμενοι από τους A. van Beek και G. de Jager, advocaten,

- η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τις H. G. Sevenster και C. ten Dam,

- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και R. Loosli-Surrans,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους F. Erlbacher, M. van Heezik και T. van Rijn,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορούν, αφενός, την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου ως προς την εξουσία του εθνικού δικαστηρίου να εκτιμά αυτεπαγγέλτως αν μια διοικητική πράξη συμβιβάζεται με την οδηγία 85/511/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Νοεμβρίου 1985, για τη θέσπιση κοινοτικών μέτρων για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού (ΕΕ L 315, σ. 11), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 90/423/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990 (ΕΕ L 224, σ. 13, στο εξής: οδηγία 85/511), και, αφετέρου, την ερμηνεία της οδηγίας αυτής.

- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών μεταξύ, αφενός, των J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J. W. Schoonhoven, H. de Rooy sr., H. de Rooy jr., Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder, G. van Wijhe και B. J. van Middendorp και, αφετέρου, του Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, όσον αφορά τη σφαγή ζώων που τους ανήκαν.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- 3 Η οδηγία 85/511 προβλέπει κοινοτικά μέτρα για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού. Δυνάμει του άρθρου της 4, επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν ιδίως

ώστε, όταν σε μια εκμετάλλευση βρίσκονται ένα ή περισσότερα ζώα για τα οποία υπάρχει υπόνοια ότι έχουν προσβληθεί ή μολυνθεί από αφθώδη πυρετό, να τίθενται αμέσως σε εφαρμογή τα επίσημα μέσα έρευνας για την επιβεβαίωση ή διάψευση της παρουσίας της εν λόγω ασθένειας και, ειδικότερα, ο επίσημος κτηνίατρος να διενεργεί ή να φροντίζει να διενεργηθούν οι κατάλληλες δειγματοληψίες προκειμένου να πραγματοποιηθούν εργαστηριακές εξετάσεις.

- 4 Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 5 της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, μόλις επιβεβαιωθεί ότι ένα ή περισσότερα ζώα, τα οποία έχουν προσβληθεί από τον ιό, βρίσκονται σε μια εκμετάλλευση, η αρμόδια αρχή να λαμβάνει αμελλητί τα προβλεπόμενα στο άρθρο αυτό μέτρα, ιδίως το μέτρο που επιβάλλει την επί τόπου και υπό επίσημο έλεγχο θανάτωση όλων των ζώων των ευπαθών ειδών που υπάρχουν στην εκμετάλλευση, κατά τρόπο που να αποτρέπεται κάθε κίνδυνος μετάδοσης του αφθώδους ιού.

- 5 Από τα άρθρα 11, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι εργαστηριακές εξετάσεις για την εντόπιση της παρουσίας αφθώδους πυρετού και ο χειρισμός του ιού του αφθώδους πυρετού για σκοπούς έρευνας, διαγνώσεως ή/και παρασκευής εμβολίων να πραγματοποιούνται μόνον στις εγκεκριμένες εγκαταστάσεις και εργαστήρια που απαριθμούνται στους καταλόγους των παραρτημάτων της ίδιας αυτής οδηγίας.

- 6 Στο παράρτημα Β της οδηγίας 85/511 που τιτλοφορείται «Εθνικά εργαστήρια για τον αφθώδη πυρετό» περιλαμβάνονταν κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών των διαφορών των κυρίων δικών, στη στήλη «Κάτω Χώρες», το «Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad».

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

- 7 Το άρθρο 8:69 του γενικού νόμου περί διοικητικής δικονομίας (Algemene Wet Bestuursrecht) ορίζει τα εξής:

«1. Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαφοράς αποφαινεται βάσει του δικογράφου της προσφυγής, των προσκομισθέντων εγγράφων, της προκαταρκτικής έρευνας και της εξετάσεως της υποθέσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

2. Το δικαστήριο συμπληρώνει αυτεπαγγέλτως τους νομικούς ισχυρισμούς.

3. Το δικαστήριο μπορεί να συμπληρώσει αυτεπαγγέλτως τα πραγματικά περιστατικά.»

- 8 Η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή στις δίκες ενώπιον του College van Beroep voor het bedrijfsleven δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 1, του νόμου περί διοικητικής προσφυγής σε οικονομικά θέματα (Wet bestuursrechtspraak bedrijfsorganisatie).

Οι διαφορές των κυρίων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 9 Τον Φεβρουάριο του 2001, ξέσπασε επιδημία αφθώδους πυρετού στις Κάτω Χώρες. Κατά το διάστημα εκείνο, οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών εκμεταλλεύονταν εκτροφεία ζώων στα οποία βρίσκονταν δίχληλα. Οι εγκαταστάσεις τους βρίσκονταν σε απόσταση μικρότερη των δύο 2 km από τις εγκαταστάσεις ως προς τις οποίες ο

διευθυντής του Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (εθνικής υπηρεσίας ελέγχου ζωικού κεφαλαίου και κρεάτων, στο εξής: RVV) διαπίστωσε ότι είχαν προσβληθεί από αφθώδη πυρετό. Συναφώς, ο διευθυντής του RVV βασίστηκε στα αποτελέσματα των εξετάσεων που πραγματοποίησε το εργαστήριο ID-Lelystad BV (στο εξής: ID-Lelystad), διαβιβασθέντα με τηλεομοιοτυπία και σύμφωνα με τα οποία τα δείγματα που είχαν ληφθεί από τις προσβληθείσες εκμεταλλεύσεις είχαν βρεθεί θετικά.

- 10 Κατόπιν της διαπιστώσεως αυτής της παρουσίας αφθώδους πυρετού, ο διευθυντής του RVV έλαβε εις βάρος των προσφευγόντων των κυρίων δικών αποφάσεις κατά τις οποίες έπρεπε να θεωρηθεί ότι για όλα τα δίχηλα ζώα που βρίσκονταν στις εκμεταλλεύσεις τους υπήρχε η υπόνοια ότι έχουν μολυνθεί από τον αφθώδη πυρετό, με την αιτιολογία ότι, δεδομένου ότι εντοπίστηκε κρούσμα αφθώδους πυρετού πλησίον των εκμεταλλεύσεων αυτών, δεν μπορούσε να αποκλεισθεί ότι τα ζώα που βρίσκονταν στις εν λόγω εκμεταλλεύσεις προσβλήθηκαν από την ασθένεια αυτή.
- 11 Με τις ίδιες αυτές αποφάσεις, ο διευθυντής του RVV γνωστοποίησε στους προσφεύγοντες των κυρίων δικών ορισμένα μέτρα για την καταπολέμηση του ιού του αφθώδους πυρετού και για την πρόληψη της εξαπλώσεώς του, μεταξύ των οποίων ήταν ο εμβολιασμός και ακολούθως η σφαγή όλων των δίχηλων ζώων που βρίσκονταν στις εκμεταλλεύσεις τους. Κατά συνέπεια, τα ζώα αυτά εμβολιάστηκαν και κατόπιν εσφάγησαν.
- 12 Οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών, αφού υπέβαλαν ενστάσεις κατά των εν λόγω αποφάσεων ενώπιον του διευθυντή του RVV, ο οποίος τις απέρριψε ως αβάσιμες, άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου προσφυγή κατά των απορριπτικών αποφάσεων του εν λόγω διευθυντή.
- 13 Προς αμφισβήτηση της νομιμότητας της διαπιστώσεως περί υπάρξεως υπονοιών περί της παρουσίας αφθώδους πυρετού και, ως εκ τούτου, των αποφάσεων του

διευθυντή του RVV, οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών διατύπωσαν λόγους ακυρώσεως αντλούμενους, μεταξύ άλλων, από το ότι η εν λόγω διοικητική αρχή παραγνώρισε τον ορισμό του ζώου ως προς το οποίο υπάρχει υπόνοια ότι έχει προσβληθεί από τον ιό, τα κλινικά συμπτώματα της παρουσίας του αφθώδους πυρετού και τις εφάρμοστες κατά τη δειγματοληψία διαδικασίες.

- 14 Το αιτούν δικαστήριο απέρριψε όλους αυτούς τους λόγους ακυρώσεως. Ωστόσο, επισήμανε ότι, σε συναφείς υποθέσεις εκκρεμείς ενώπιόν του, επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 2006, C-28/05, Dokter κ.λπ. (Συλλογή 2006, σ. I-5431), η νομιμότητα παρεμφερών αποφάσεων αμφισβητήθηκε με άλλους ισχυρισμούς τους οποίους δεν προέβαλαν οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών.
- 15 Με τους ισχυρισμούς αυτούς υποστηρίχθηκε ότι ο διευθυντής του RVV δεν μπορούσε να λάβει τα μέτρα καταπολεμήσεως του αφθώδους πυρετού βάσει του αποτελέσματος των εξετάσεων που πραγματοποίησε το ID-Lelystad, διότι το εργαστήριο αυτό δεν είχε εξουσιοδοτηθεί από την οδηγία 85/511 να πραγματοποιεί τις εξετάσεις αυτές. Επιπλέον, ο εν λόγω διευθυντής δεν μπορούσε να στηρίξει τα μέτρα καταπολεμήσεως του αφθώδους πυρετού αποκλειστικά στο περιεχόμενο της τηλεομοιοτυπίας που απέστειλε το ID-Lelystad, η οποία ανακοίνωνε τα αποτελέσματα των εργαστηριακών εξετάσεων. Οφείλε να ζητήσει τον φάκελο που κατάρτισε το εργαστήριο αυτό, να τον μελετήσει και να εξακριβώσει αν οι εξετάσεις αυτές είχαν πραγματοποιηθεί προσηκόντως.
- 16 Το College van Beroep voor het bedrijfsleven διαπιστώνει ότι οι ισχυρισμοί αυτοί θα μπορούσαν να επηρεάσουν επίσης την έκβαση των κυρίων δικών. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι ισχυρισμοί αυτοί δεν προβλήθηκαν ενώπιόν του, οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες δεν επιτρέπουν να ληφθούν υπόψη. Από το άρθρο 8:69 του γενικού νόμου περί διοικητικής δικονομίας προκύπτει ότι το δικαστήριο αποφαίνεται μόνον επί των κεφαλαίων της ένδικης διαφοράς που υποβάλλονται στην κρίση του. Μολονότι η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού ορίζει ότι το δικαστήριο συμπληρώνει αυτεπαγγέλτως τους νομικούς ισχυρισμούς, πρέπει ωστόσο να συναχθεί από τη διάταξη αυτή ότι το δικαστήριο προβαίνει στη νομική διατύπωση των αιτιάσεων τις οποίες ο προσφεύγων έχει διατυπώσει κατά της προσβαλλομένης διοικητικής πράξεως. Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της υποχρέωσας

αυτεπάγγελτης συμπληρώσεως των εν λόγω ισχυρισμών και της εκτιμήσεως στην οποία ο δικαστής υποχρεούται να προβαίνει με δική του πρωτοβουλία. Η εκτίμηση αυτή επιβάλλεται μόνο σε περίπτωση εφαρμογής των κανόνων δημοσίας τάξεως, δηλαδή αυτών που αφορούν τις εξουσίες των διοικητικών οργάνων και του δικαστηρίου καθαυτό, καθώς και τις διατάξεις περί παραδεκτού.

- 17 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ωστόσο αν, υπό το πρίσμα του κοινοτικού δικαίου, υποχρεούται να λάβει υπόψη επιχειρήματα αντλούμενα από το δίκαιο αυτά οποία δεν επικαλέστηκαν οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών. Συγκεκριμένα, τίθεται το ζήτημα μήπως μια εθνική δικονομική διάταξη, η οποία συνεπάγεται ότι το δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμά τους ισχυρισμούς που βρίσκονται εκτός των ορίων της διαφοράς, καθιστά στην πράξη αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η κοινοτική έννομη τάξη.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το College van Beroep voor het bedrijfsleven αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία στο πλαίσιο των τεσσάρων κυρίων δικών και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο τον αυτεπάγγελο έλεγχο —δηλαδή τον έλεγχο βάσει κριτηρίων που κείνται εκτός της βάσεως της διαφοράς— βάσει κριτηρίων που αντλούνται από την οδηγία 85/511[...];

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 1:

Έχει άμεσο αποτέλεσμα η κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, σε συνδυασμό με το άρθρο 13, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 85/511 [...], υποχρέωση των κρατών μελών να μεριμνούν ώστε οι εργαστηριακές εξετάσεις για την εντόπιση της παρουσίας αφθώδους πυρετού να πραγματοποιούνται από εθνικό εργαστήριο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Β της οδηγίας αυτής;

3) α) Έχει το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/511[...] την έννοια ότι συνδέονται έννομες συνέπειες με το γεγονός ότι η παρουσία αφθώδους πυρετού διαπιστώνεται από εργαστήριο που δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα Β της οδηγίας αυτής;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 3α:

Σκοπεί το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/511[...] στην προστασία των συμφερόντων των ιδιωτών, όπως [των προσφευγόντων των κυρίων δικών]; Αν όχι, μπορούν ιδιώτες, όπως οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, να επικαλεσθούν ενδεχόμενη παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή τη διάταξη για τις αρχές των κρατών μελών;

γ) Αν η απάντηση στο ερώτημα 3β έχει ως συνέπεια ότι ιδιώτες μπορούν να επικαλεσθούν το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/511[...]:

Ποιες έννομες συνέπειες συνδέονται με τη διαπίστωση της παρουσίας αφθώδους πυρετού από εργαστήριο που δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα Β της οδηγίας αυτής;

4) Έχει το παράρτημα Β της οδηγίας 85/511[...], λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων των άρθρων 11 και 13 αυτής της οδηγίας, την έννοια ότι ως “Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad” μπορεί ή πρέπει επίσης να νοείται το [ID-Lelystad];

5) Αν από τις απαντήσεις στα προηγούμενα ερωτήματα έπεται ότι η παρουσία αφθώδους πυρετού μπορεί να διαπιστώνεται από εργαστήριο που δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα Β της οδηγίας 85/511[...] ή ότι το παράρτημα Β της οδηγίας έχει την έννοια ότι ως “Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad” μπορεί επίσης να νοείται το [ID Lelystad]:

Έχει η οδηγία 85/511[...] την έννοια ότι με αυτήν ορίζεται ότι το αρμόδιο για τη λήψη αποφάσεων διοικητικό όργανο δεσμεύεται από τα αποτελέσματα των εξετάσεων που διενήργησε εργαστήριο η ονομασία του οποίου αναγράφεται στο παράρτημα Β της οδηγίας αυτής ή, αν η απάντηση στο ερώτημα 3α έχει ως συνέπεια ότι αυτό το διοικητικό όργανο μπορεί να στηρίξει τα μέτρα του καταπολεμήσεως του αφθώδους πυρετού και στα αποτελέσματα που προέρχονται από εργαστήριο η ονομασία του οποίου δεν αναγράφεται στο παράρτημα Β της οδηγίας, από τα αποτελέσματα του τελευταίου αυτού εργαστηρίου, ή εμπίπτει ο καθορισμός της αποφασίζουσας αρχής στη διαδικαστική αυτοτέλεια του κράτους μέλους και το δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η κύρια δίκη πρέπει να εξετάζει αν οι σχετικοί κανόνες ισχύουν ανεξαρτήτως του αν η εργαστηριακή εξέταση πραγματοποιείται βάσει κοινοτικής ή εθνικής νομικής υποχρεώσεως, καθώς και αν η χρήση του εθνικού δικονομικού πλαισίου καθιστά εξαιρετικά δύσκολη ή ουσιαστικά αδύνατη την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων;

6) Αν η απάντηση στο ερώτημα 5 έχει ως συνέπεια ότι το κατά πόσον οι εθνικές αρχές δεσμεύονται από το εργαστηριακό αποτέλεσμα διέπεται από την οδηγία 85/511[...]:

Δεσμεύονται άνευ όρων οι εθνικές αρχές από το αποτέλεσμα εξετάσεως για την παρουσία αφθώδους πυρετού που διενήργησε εργαστήριο; Αν όχι, ποια περιθώρια εκτιμήσεως αφήνει η οδηγία 85/511[...] σ’ αυτές τις εθνικές αρχές;»

- 19 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 7ης Μαρτίου 2006, οι υποθέσεις C-222/05 έως C-225/05 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της διαδικασίας και έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 20 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν αν το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο, στο πλαίσιο διαδικασίας όπως οι κύριες δίκες, να προβαίνει αυτεπαγγέλτως στον έλεγχο της νομιμότητας διοικητικής πράξεως υπό το πρίσμα των λόγων ακυρώσεως που αντλούνται από την παράβαση των άρθρων 11 και 13 της οδηγίας 85/511.

Επί του παραδεκτού

- 21 Οι J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J. W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder και G. van Wijhe (στο εξής: J. van der Weerd κ.λπ.) βάζουν κατά του τρόπου παρουσιάσεως της διαδικασίας που διεξήχθη ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Υποστηρίζουν ότι επικαλέστηκαν την οδηγία 85/511 ενώπιον του δικαστηρίου αυτού και ότι, συνεπώς, το Δικαστήριο δεν πρέπει να εξετάσει το πρώτο ερώτημα.
- 22 Κατά παγία νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και

κανονιστικού πλαισίου που αυτό προσδιόρισε με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, απολαύουν τεκμηρίου λυσιτελείας (βλ. απόφαση της 15ης Μαΐου 2003, C-300/01, Salzmann, Συλλογή 2003, σ. I-4899, σκέψεις 29 και 31). Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 39, και της 5ης Δεκεμβρίου 2006, C-94/04 και C-202/04, Cipolla κ.λπ., Συλλογή 2006, σ. I-11421, σκέψη 25).

- 23 Αυτό το τεκμήριο λυσιτελείας δεν μπορεί να ανατραπεί από το γεγονός και μόνον ότι ένας από τους διαδίκους της κύριας δίκης αμφισβητεί ορισμένα πραγματικά περιστατικά, την ακρίβεια των οποίων δεν ελέγχει το Δικαστήριο και από τα οποία εξαρτάται ο καθορισμός του αντικειμένου της διαφοράς αυτής (προπαρατεθείσα απόφαση Cipolla κ.λπ., σκέψη 26).
- 24 Εν προκειμένω, οι J. van der Weerd κ.λπ. υποστηρίζουν ότι το αιτούν δικαστήριο κακώς εκτίμησε ότι οι λόγοι ακυρώσεως που αντλούνται από τις σχετικές διατάξεις της οδηγίας 85/511 δεν προβλήθηκαν ενώπιόν του. Πρόκειται ακριβώς για πραγματικό περιστατικό την ακρίβεια του οποίου δεν ελέγχει το Δικαστήριο.
- 25 Επομένως, η επιχειρηματολογία των J. van der Weerd κ.λπ. δεν ευσταθεί.
- 26 Το ίδιο ισχύει για τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με τα οποία έθεσε υπό αμφισβήτηση το ότι υπάρχει ανάγκη να υποβάλει το αιτούν δικαστήριο το πρώτο ερώτημα, λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα

απόφαση Dokter κ.λπ. Συγκεκριμένα, η απόφαση αυτή δεν καθιστά προδήλως αλυσιτελή την απάντηση του Δικαστηρίου επί των υπό κρίση υποθέσεων, σε σχέση με την απόφαση την οποία καλείται να λάβει το αιτούν δικαστήριο.

27 Επομένως, το Δικαστήριο πρέπει να δώσει απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

Επί της ουσίας

28 Από τη νομολογία προκύπτει ότι, ελλείψει σχετικής κοινοτικής ρυθμίσεως, απόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ορίσει τα αρμόδια δικαστήρια και να θεσπίσει τους δικονομικούς κανόνες ασκήσεως των ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν στην κατοχύρωση της προστασίας των δικαιωμάτων τα οποία οι ιδιώτες αντλούν από το κοινοτικό δίκαιο, υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρόμοια ένδικα βοηθήματα της εσωτερικής έννομης τάξεως (αρχή της ισοδυναμίας) και, αφετέρου, ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που χορηγεί η κοινοτική έννομη τάξη (αρχή της αποτελεσματικότητας) (αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-430/93 και C-431/93, Van Schijndel και van Veen, Συλλογή 1995, σ. I-4705, σκέψη 17, και της 9ης Δεκεμβρίου 2003, C-129/00, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2003, σ. I-14637, σκέψη 25).

29 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το College van Beroep voor het bedrijfsleven έχει την εξουσία να εξετάζει αυτεπαγγέλτως ισχυρισμούς αντλούμενους από την παράβαση των κανόνων δημοσίας τάξεως, ως τέτοιοι δε νοούνται στο ολλανδικό δίκαιο οι κανόνες που αφορούν τις εξουσίες των διοικητικών οργάνων και του ίδιου του δικαστηρίου καθώς και οι διατάξεις περί παραδεκτού. Οι εν λόγω κανόνες αποτελούν την καθαυτό βάση των εθνικών διαδικασιών, δεδομένου ότι προσδιορίζουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να κινηθούν οι διαδικασίες αυτές και τις αρχές που είναι αρμόδιες, στο πλαίσió τους, για τον καθορισμό της εκτάσεως των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ιδιωτών.

- 30 Οι επίμαχες διατάξεις της οδηγίας 85/511 δεν καταλαμβάνουν παρόμοια θέση στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξεως. Δεν καθορίζουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να κινηθούν οι διαδικασίες για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού, ούτε τις αρχές που είναι αρμόδιες, στο πλαίσιό τους, για τον καθορισμό της εκτάσεως των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ιδιωτών.
- 31 Έτσι, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν αν θεωρηθούν ως ισοδύναμες προς τους προαναφερθέντες εθνικούς κανόνες δημοσίας τάξεως. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή της αρχής της ισοδυναμίας δεν συνεπάγεται, στις υπό κρίση υποθέσεις, ότι το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται να προβεί αυτεπαγγέλτως στον έλεγχο της νομιμότητας των οικείων διοικητικών πράξεων με βάση κριτήρια αντλούμενα από την οδηγία 85/511.
- 32 Εξάλλου, μολονότι οι διατάξεις αυτές εμπίπτουν στην πολιτική της δημόσιας υγείας, έγινε επίκλησή τους, στις κύριες δίκες, κυρίως για να ληφθούν υπόψη τα ιδιωτικά συμφέροντα των διοικουμένων εις βάρος των οποίων ελήφθησαν μέτρα για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού.
- 33 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι κάθε περίπτωση στο πλαίσιο της οποίας τίθεται το ζήτημα αν ο εθνικός δικονομικός κανόνας καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου πρέπει να αναλύεται λαμβάνοντας υπόψη τη θέση της διατάξεως αυτής στο σύνολο της διαδικασίας, την εξέλιξη και τις ιδιαιτερότητες της διαδικασίας ενώπιον των διαφόρων εθνικών αρχών. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ενδεχομένως, οι αρχές που αποτελούν τη βάση του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος, όπως η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-312/93, Peterbroeck, Συλλογή 1995, σ. I-4599, σκέψη 14, καθώς και Van Schijndel και van Veen, προπαρατεθείσα, σκέψη 19).

- 34 Στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Van Schijndel και van Veen, το Δικαστήριο εξέτασε αν συμβιβάζεται με την αρχή της αποτελεσματικότητας μια αρχή του εθνικού δικαίου κατά την οποία η εξουσία του δικαστηρίου να εξετάζει αυτεπαγγέλτως ισχυρισμούς στο πλαίσιο εθνικής δίκης περιορίζεται από την υποχρέωση του δικαστηρίου αυτού να παραμένει εντός των ορίων του αντικειμένου τις διαφορές και να στηρίζει την απόφασή του στα πραγματικά περιστατικά που του έχουν εκτεθεί.
- 35 Το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι ο περιορισμός αυτός της εξουσίας του εθνικού δικαστηρίου δικαιολογείται από την αρχή κατά την οποία οι διάδικοι έχουν την πρωτοβουλία της δίκης και, κατά συνέπεια, το δικαστήριο μπορεί να ενεργεί αυτεπαγγέλτως μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, χάριν του δημοσίου συμφέροντος. Η αρχή αυτή προστατεύει τα δικαιώματα άμυνας και διασφαλίζει την ομαλή διεξαγωγή της δίκης, ιδίως προλαμβάνοντας καθυστερήσεις συμφυείς προς την εξέταση νέων ισχυρισμών (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Van Schijndel και van Veen, προπαρατεθείσα, σκέψη 21).
- 36 Βασιζόμενο στα ανωτέρω, το Δικαστήριο κατέληξε ότι η αρχή της αποτελεσματικότητας δεν απαγορεύει εθνική διάταξη η οποία εμποδίζει τα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως ισχυρισμό αντλούμενο από την παράβαση κοινοτικών διατάξεων, εφόσον η εξέταση του ισχυρισμού αυτού θα τα υποχρέωνε να εγκαταλείψουν την επιβαλλόμενη ουδετερότητά τους, εξερχόμενα των ορίων της ένδικης διαφοράς, όπως αυτή προσδιορίστηκε από τους διαδίκους, και στηριζόμενα σε άλλα γεγονότα και περιστάσεις πέραν εκείνων επί των οποίων στηρίζει το αίτημά του ο διάδικος ο οποίος έχει συμφέρον για την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων (βλ. απόφαση Van Schijndel και van Veen, προπαρατεθείσα, σκέψη 22).
- 37 Εν προκειμένω, το College van Beroep voor het bedrijfsleven επισημαίνει ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε ενώπιόν του δεν διαφέρει, επί του σημείου αυτού, από την επίμαχη στην προπαρατεθείσα υπόθεση Van Schijndel και van Veen. Ειδικότερα, η αυτεπάγγελτη εξέταση ισχυρισμών μη προβληθέντων από τους προσφεύγοντες των κυρίων δικών θα υπερέβαινε τα όρια της ένδικης διαφοράς όπως αυτή υποβλήθηκε στην κρίση του. Οι δύο αυτές διαδικασίες διαφέρουν μόνον ως προς το ότι, εν προκειμένω, το College van Beroep voor het bedrijfsleven αποφαινεται όχι μόνο σε τελευταίο βαθμό, όπως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, αλλά σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

- 38 Το γεγονός αυτό και μόνο δεν θέτει τους διαδίκους των κυρίων δικών σε ιδιόμορφη κατάσταση ικανή να θέσει υπό αμφισβήτηση της προαναφερθείσες αρχές. Συνεπώς, δεν μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα από αυτό στο οποίο κατέληξε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Van Schijndel και van Veen. Συγκεκριμένα, το περιστατικό αυτό δεν ασκεί επιρροή στο γεγονός ότι, εντός του πλαισίου που περιγράφεται στην προηγούμενη σκέψη, αν το αιτούν δικαστήριο λάβει υπόψη αυτεπαγγέλτως ισχυρισμούς μη προβληθέντες από τους διαδίκους των κυρίων δικών, μπορεί, όπως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, να θιγούν τα δικαιώματα άμυνας ή η ομαλή διεξαγωγή της δίκης και, ιδίως, να προκληθούν καθυστερήσεις συμφυείς προς την εκτίμηση νέων ισχυρισμών.
- 39 Το αποτέλεσμα αυτό δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση από τη νομολογία που απορρέει από τις αποφάσεις Peterbroeck, προπαρατεθείσα, της 1ης Ιουνίου 1999, C-126/97, Eco Swiss (Συλλογή 1999, σ. I-3055), της 27ης Ιουνίου 2000, C-240/98 έως C-244/98, Océano Grupo Editorial και Salvat Editores (Συλλογή 2000, σ. I-4941), της 21ης Νοεμβρίου 2002, C-473/00, Cofidis (Συλλογή 2002, σ. I-10875), και της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-168/05, Mostaza Claro, (Συλλογή 2006, σ. I-10421).
- 40 Η προπαρατεθείσα νομολογία δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, αφενός, χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα σε κάθε υπόθεση περιστατικά τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα να στερείται ο προσφεύγων της κύριας δίκης τη δυνατότητα να προβάλλει λυσιτελώς το ασυμβίβαστο μιας εθνικής διατάξεως προς το κοινοτικό δίκαιο (βλ. απόφαση Peterbroeck, προπαρατεθείσα, σκέψεις 16 επ.). Αφετέρου, δικαιολογείται από την ανάγκη διασφάλισης στον καταναλωτή της αποτελεσματικής προστασίας στην οποία σκοπεί η οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29) (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Océano Grupo Editorial και Salvat Editores, σκέψη 26, Cofidis, σκέψη 33, και Mostaza Claro, σκέψη 29). Επιπλέον, δεν μπορεί να προβληθεί λυσιτελώς στο πλαίσιο της εξετάσεως του αν παραβιάζεται η αρχή της αποτελεσματικότητας, δεδομένου ότι με τη νομολογία αυτή εκτιμάται η ισότιμη μεταχείριση των ισχυρισμών που αντλούνται από το εθνικό και αυτών που αντλούνται από το κοινοτικό δίκαιο (βλ. απόφαση Eco Swiss, προπαρατεθείσα, σκέψη 37).
- 41 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αρχή της αποτελεσματικότητας δεν επιβάλλει, σε υποθέσεις όπως αυτές των κυρίων δικών, την υποχρέωση στα εθνικά δικαστήρια να

εξετάζουν αυτεπαγγέλτως ισχυρισμό αντλούμενο από διάταξη του κοινοτικού δικαίου, ανεξαρτήτως της σπουδαιότητας της διατάξεως αυτής για την κοινοτική έννομη τάξη, εφόσον οι διάδικοι έχουν πράγματι τη δυνατότητα να προβάλουν ισχυρισμό βασιζόμενο στο κοινοτικό δίκαιο ενώπιον εθνικού δικαστηρίου. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες των κυρίων δικών είχαν πράγματι τη δυνατότητα να προβάλουν ισχυρισμούς αντλούμενους από την οδηγία 85/511, η αρχή της αποτελεσματικότητας δεν επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον λόγο ακυρώσεως που αντλείται από τα άρθρα 11 και 13 της οδηγίας αυτής.

- 42 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο, στο πλαίσιο διαδικασίας όπως οι κύριες δίκες, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως ισχυρισμό αντλούμενο από την παράβαση διατάξεων της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως, δεδομένου ότι δεν το επιτάσσει ούτε η αρχή της ισοδυναμίας ούτε η αρχή της αποτελεσματικότητας.

Επί των λοιπών ερωτημάτων

- 43 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στα λοιπά ερωτήματα, τα οποία υποβλήθηκαν μόνο για την περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο θα ήταν υποχρεωμένο να λάβει υπόψη αυτεπαγγέλτως τους μη προβληθέντες από τους προσφεύγοντες των κυρίων δικών ισχυρισμούς.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Το κοινοτικό δίκαιο δεν επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο, στο πλαίσιο διαδικασίας όπως οι κύριες δίκες, να εξετάζει αυτεπαγγέλτως ισχυρισμό αντλούμενο από την παράβαση διατάξεων της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως, δεδομένου ότι δεν το επιτάσσει ούτε η αρχή της ισοδυναμίας ούτε η αρχή της αποτελεσματικότητας.

(υπογραφές)

